

Language and Cultural Experiences of German Language Pre-service Teachers within ERASMUS Programme

Mukadder SEYHAN YÜCEL *

ABSTRACT. The purpose of this research is to put forward the experiences of teacher candidates from the Department of German Language Teaching who studied in German universities within the framework of ERASMUS Student Exchange program in the language and cultural context. A questionnaire was used in order to determine the views of the participants during the research. The data were acquired via descriptive analyses techniques. While presenting the findings based on qualitative research methods, direct quotations from the participants' statements were provided. As seen from the themes obtained from the ERASMUS participants, who went to Germany, cultural practices learned through experience led the participants to develop their perspectives, to think and to question. The participants' acquisitions of German language development via ERASMUS programme are as follows: to practice, to comprehend the daily and vocational languages, overcoming the barriers without having difficulty in daily subjects and speaking spontaneously.

Keywords: ERASMUS programme student mobility, German language teaching, language and cultural gains.

* Assist. Prof. Dr., Trakya University Faculty of Education, Department of German Language Teaching, Edirne, Turkey. E-mail: mukadderyucel@hotmail.com

SUMMARY

Purpose and Significance: ERASMUS programme was initiated with the purpose of increasing the quality of European education in 1987, encouraging international cooperation between universities. Through ERASMUS programme, students registered at a higher education institution in Turkey, have the opportunity to be an exchange student at another higher education institution in Europe, also to give EUC, and to get financial support for their period of study abroad for one or two semesters (between 3-12 months) in an academic year (Turkish National Agency, 2010). From the acquisitional point of view, the students take courses in a multicultural and multilingual environment while continuing their education in a different university. The purpose of this research is to investigate the experiences of teacher candidates studying at the Department of German Language Teaching at German universities within the framework of ERASMUS Student Exchange programme in the language and cultural context.

Method: Seven participants taking part in the research are ERASMUS outgoing students who studied at or graduated from Trakya University, Faculty of Education, German Language Teaching Department between 2005 and 2010. In a purposeful sampling method, researchers determine the participants that are most appropriate for their research purposes and those who are carrying required qualities with their own judgments as a sample (Balci, 2004). As the data collection tool, a questionnaire consisting of nine open-ended questions except the ones directed to personal data which were devised by the researcher was used. The data obtained from the research were acquired via descriptive analyses.

Results: German Language development, learning German culture through experience and recognition of other cultures, experience of studying abroad, professional development, and opinions on experience, which were related to the participants' purposes of their application to the ERASMUS Programme, were concluded from the first findings. Findings of the study yield that the participants do not see the language apart from the culture and it is crucial to learn the foreign language in the native environment through direct experience.

Discussion and Conclusions: Additionally, the result of the research shows that ERASMUS Student Mobility has meaningfully increased the comparison of cultures, questioning, and consciousness of awareness. The gains of the participants regarding their German language development via ERASMUS Programme are as follows: to practice, to comprehend the daily and vocational languages, overcoming the barriers without having difficulty in daily subjects and speaking spontaneously.

Alman Dili Eğitimi Öğretmen Adaylarının ERASMUS Programı Kapsamında Dilsel ve Kültürel Deneyimleri

Mukadder SEYHAN YÜCEL *

ÖZ. Bu araştırmanın amacı, ERASMUS öğrenci değişim programı çerçevesinde Alman üniversitelerinde öğrenim görmüş olan Alman Dili Eğitimi öğretmen adaylarının dilsel ve kültürel bağlamdaki deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın katılımcılarını Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında 2005-2010 yılları arasında öğrenim gören veya mezun olan ve ERASMUS program kapsamında yurtdışına giden yedi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların araştırma kapsamındaki görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemleri temelinde elde edilen bulguların sunumunda, katılımcıların cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Sonuçlar göstermektedir ki, yaşayarak edinilen kültürel deneyimler, katılımcıların bakış açılarını geliştirmeye, düşünmeye ve sorgulamaya neden olmuştur. Öğretmen adaylarının ERASMUS programı ile Almanca dil geliştirme konusundaki kazanımları; pratik yapmak, gündelik hayatta ve meslek alanında kullanılan dili anlamak ve güncel konularda dil sıkıntısı çekmeden konuşabilmek olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: ERASMUS programı öğrenci hareketliliği, Almanca Öğretmenliği, dilsel ve kültürel kazanımlar.

* Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Edirne, Türkiye.
E-posta: mukadderyucel@hotmail.com

GİRİŞ

Ülkeler arası ilişkilerin gittikçe yoğunlaşması birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da uluslararası yenilik ve düzenlemeleri beraberinde getirmiştir. Değişim ve yenileşme süreci, yükseköğretim sistemlerini de etkilemektedir. Bologna sürecinin başlangıcı ile bir Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratılması hedeflenmekte ve bu sürecin yansımaları devam etmektedir. Yüksek öğretim boyutu açısından Avrupa öğretim kalitesini artırmak amacı ile 1987 yılından itibaren üniversiteler arasında ülkeler arası işbirliğini de teşvik ederek ERASMUS programı başlatılmıştır. Hayat boyu öğrenme programlarından olan ERASMUS programına 2004 yılında Türkiye de katılmıştır. Türkiye’de Avrupa Birliği Gençlik Merkezi Başkanlığına bağlı olarak sürdürülen bu program, amaç olarak üniversiteler arasında ülkeler arası işbirliğini teşvik edilmesini, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa’da karşılıklı değişimin sağlanmasını ve programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunmasını öngörmektedir (Türk Ulusal Ajansı, 2010). ERASMUS programı üniversiteler arası işbirliğinin teşviki için öğretim elemanı, öğrenci ve personel hareketliliği sağlayarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu hareketlilik ile hedeflenen kazanımlar çok yönlüdür. ERASMUS Öğrenci Hareketliliği Programı, yüksek öğretim kurumunda kayıtlı öğrencilerin, eğitimlerini bir akademik yıl içinde bir veya iki dönemliğine (3-12 ay arasında) Avrupa’da bir yükseköğretim kurumunda geçirmelerine olanak sağlar. Öğrenci hareketliliğinin sağlanması için Türkiye ve Avrupa ülkesi üniversitesinin ERASMUS Üniversite Beyannamesi (EÜB) sahibi olmaları gerekmektedir. Değişimden faydalanan ERASMUS öğrencisi program dâhilinde yurtdışında kaldığı süre için mali destek alma şansına sahip olmaktadır (Türk Ulusal Ajansı, 2010). Öğrenci kazanımı açısından bakıldığında ise öğrenciler farklı bir üniversitede eğitimlerini sürdürürken, çok kültürlü ve çok dilli ortamda ders işlemektedirler. ERASMUS programının hedeflediği bu amaçların yanı sıra giden öğrenciler kendi kültürünü tanıtmaya çalışırken öteki kültür/kültürleri tanıma fırsatını yakalamaktadırlar.

ERASMUS Öğrenci Hareketliliği son yıllarda alanyazında irdelenmekte olan konu başlıkları arasına girmiştir. Bu bağlamda ERASMUS değişim programı ile yurt dışına giden üniversite öğrencilerinin deneyimleri, kazanımları ve sorunları önemle durulan çalışma konularından biri haline gelmiştir. Papatsiba (2006) öğrenci hareketliliğini akademik, kültürel ve zihinsel bir yolculuk olarak nitelendirmektedir. Başka bir çalışmada (Papatsiba, 2005) ERASMUS Öğrenci Hareketliliğinin, öğrencilerin değişik çevrelerde karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmelerini kolaylaştırdığını, kendi

benlik algılarını geliştirdiğini, kendine güvenlerini artırdığını, yaşamları hakkında kontrolü üstlendiklerini belirtmektedir. ERASMUS programı öğrencilerinin kültürel deneyimlerini deneysel bulgularla yorumlayan Papatsiba (2005), ERASMUS deneyiminden faydalanan öğrencilerinin kültürel duyarlılığının desteklendiğini ve hoşgörü ve toplumsal bilincin oluşmasına katkı sağlandığını belirtmektedir. Teichler (2001, 2004) ERASMUS programı ile yurtdışına giden öğrencilerin yaşantılarını nasıl etkilediği ile ilgili araştırmalarında, öğrenci kazanımlarının önemini vurgulamaktadır. Bu kazanımları yabancı dil geliştirme, uluslar arası farkındalık ve zenginleştirilmiş yeni bakış açıları olarak belirtilmektedir. Budge (2003) yaptığı çalışmada farklı ülkelerden Almanya'ya giden ERASMUS programı öğrencilerinin algılama ve davranış motiflerine yönelik öneriler sunmaktadır. Bu bağlamda Budge öğrencilerin başarı notlarının hesaplanması, kurumlar arasındaki işbirliği, öğrencilerin yurtdışında iken iletişimdeki insanların dilsel, sosyal ve kültürel etkileri gibi ERASMUS programının kurumsal ve toplumsal konularına dikkat çekmektedir. ERASMUS Öğrenci Hareketliliğinin kazanımlarını vurgulayan başka bir çalışmada ise, ERASMUS programı ile Almanya'da eğitim/öğretim gören Macaristanlı öğrencilerin yabancı dillerini iyi düzeyde geliştirdiklerini ve bu doğrultuda öğrencilerin ders sunumlarında daha etkin oldukları belirtilmektedir (Vas, 2007).

ERASMUS Öğrenci Hareketliliği Türkiye'deki alanyazında da irdelenmekte olan konu başlıkları arasında yer almaktadır. Türkiye'den ERASMUS programı ile yurtdışına giden öğrencilerin memnuniyet düzeylerine yönelik yapılan bir çalışmada, öğrencilerin günlük ve akademik yaşam konusunda beklentilerinin karşılandığı, ancak akademik danışmanların yönlendirmeleri, oryantasyon programları ve sağlık sigortası konularında memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır (Yağcı, Ekinci, Burgaz, Kelecioğlu ve Ergene, 2007). Demir ve Demir (2009) ERASMUS programından faydalanan öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki kazanımlarını ortaya koyarken, öğretmen adaylarının kişisel gelişimi olarak sorunların üstesinden gelme yeteneğinde gelişim, sorumluluk üstlenme kapasitesinde artış, pozitif düşünme eğilimi, önyargıların körelmesi, kendi kültürüyle ilgili farkındalık, kültürler ve dinler arası diyaloga yönelim olarak tespit etmişlerdir. Yabancı dil seviyesinde gelişim ve mesleki özgüven gelişimi öğretmen adaylarının mesleki gelişim olarak ortaya konmuştur (Demir ve Demir, 2009). Türkiye'deki alanyazın çalışmalarında genel anlamda ERASMUS Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programı'nın öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu görebilmekteyiz. Bu doğrultuda Uysal ve Şahin'in (2008) ERASMUS Öğrenci Hareketliliğine yönelik yaptıkları sınırlı örneklem araştırmalarında,

öğretmen adaylarının kazanımlarını, kişilik ve sosyal gelişim ve iletişim becerilerini geliştirme olarak ifade etmişlerdir. Benzer bulgulara ulaşan Önder ve Balcı (2010), gerçekleştirdikleri kapsamlı çalışma ile ERASMUS Programının öğrencilerin kendi önyargılarının farkına varmalarında, kendilerini daha iyi ifade ederek yeni arkadaşlar kazanmalarında, yabancı dil becerileri gibi konularda kendilerini geliştirmelerinde katkı sağladığını belirtmektedirler. Bu çalışmalar ile birlikte Türkiye'nin bilgi toplumuna ulaşma hedefleri ışığında, ERASMUS Öğrenci Hareketliliğine yönelik irdelenecek birçok araştırma alanı mevcuttur. Örneğin başarılı bir ERASMUS Öğrenci Hareketliliği için dil bilmek ne kadar önemlidir? ERASMUS programından yararlanan öğretmen adayları farklı kültürleri tanıyarak ne gibi kazanımlar elde etmektedirler? ERASMUS Öğrenci Hareketliliğinden yaralanmış öğretmen adaylarının dilsel ve kültürel kazanımlarının mesleğe katkısı nelerdir? Bu araştırma alanları da göz önünde bulundurularak, araştırmanın amacına temel oluşturulmuş ve bu araştırmanın ilgili alanyazına katkı sunulabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ERASMUS öğrenci değişim programı kapsamında Alman üniversitelerinde öğrenim görmüş olan Alman Dili Eğitimi öğretmen adaylarının dilsel ve kültürel bağlamdaki deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

ERASMUS öğrenci değişim programı çerçevesinde Alman üniversitelerinde öğrenim görmüş olan Alman Dili Eğitimi öğretmen adaylarının;

- ERASMUS programına katılım amaçları nelerdir?
- Alman kültürünü tanıma ve kültürel deneyimler açısından kazanımları nelerdir?
- Almanca dil gelişimi açısından kazanımları nelerdir?
- Mesleki gelişim açısından kazanımları nelerdir?
- Program kapsamında karşılaştıkları olumsuzluklar nelerdir?
- ERASMUS programının daha etkin işlemesine yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, olgu bilim çalışması olarak desenlenmiştir. Olgu bilim nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan bir araştırma desendir. Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtacak bireylerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Olgu bilim, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Olgularla günlük yaşantıda sık sık karşılaşılrsa da bu tanışıklık onların tam olarak anlaşıldığı anlamına gelmez. Olgu bilim insanların tümüyle yabancı olmadığı aynı zamanda da tam anlamının kavranamadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için önemli bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları ERASMUS Programı kapsamı ile Alman üniversitelerine giden, 2005-2010 yılları arasında Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adayları ve mezunlardan oluşmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniğine başvurulmuştur. Amaçlı örneklemede araştırmacı, araştırma amaçlarına en uygun ve istenen özellikleri taşıyan katılımcıları kendi yargısı ile örneklem olarak belirlemektedir (Balcı, 2004). Bu bağlamda 2005-2010 öğretim yıllarında Trakya Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören yedi öğretmen adayı araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde aynı zamanda gönüllülük esası alınmıştır. Ayrıca söz konusu öğretmen adayları, farklı zaman ve dönemlerde Almanya'daki üniversitelerde öğrenimlerine devam etmeleri de derinlemesine ve farklı bakış açıları bağlamında veri elde edilebilmesi için diğer ölçütler olarak temel alınmıştır. Yedi katılımcıya ait bilgiler Tablo 1'de özetlenmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara ait bilgiler

Kod	Cinsiyet ve yaş	Ailem gelir durumu	ERASMUS dışı daha önce yurtdışı deneyimi	ERASMUS program kapsamında hangi ülkede ve ne kadar süre bulunduğu	ERASMUS program kapsamında yurtdışında bulunduğu yıl
K1	E/ 26	Orta üstü	yok	Almanya Braunschweig Teknik Üniversitesinde 5 ay	2005/2006
K2	K/ 21	Orta	yok	Almanya/ Berlin Humboldt Üniversitesinde 5 ay	2009/2010
K3	K/ 21	Orta altı	yok	Almanya/ Berlin Humboldt Üniversitesinde 11 ay	2009/2010
K4	K/ 25	Orta üstü	var (DAAD ile bir aylık burs)	Almanya/ Braunschweig Teknik Üniversitesinde 5 ay	2006/2007
K5	K/ 22	Orta üstü	yok	Almanya/ Potsdam Üniversitesinde 11 ay	2009/2010
K6	E/ 24	Orta	yok	Almanya/ Potsdam Üniversitesinde 5 ay	2008/2009
K7	K/ 24	Orta	yok	Almanya/ Braunschweig Teknik Üniversitesinde 5 ay	2006/2007

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Katılımcıların araştırma kapsamındaki görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırma amaçlarına uygun, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel verilere yönelik sorular haricinde dokuz adet açık uçlu sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi amacıyla konu alanı ile ilgili iki öğretim elemanının görüşlerine başvurulmuştur ve araştırma verilerinin toplanması öncesinde forma son hali verilmiştir. Bu anket formları tüm katılımcılara e-posta ile gönderilmiş ve araştırma grubunu oluşturan her bir katılımcı için araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Mezun olan katılımcılarla yüz yüze görüşme imkânı olmadığından, anket formları elektronik ortamda e-posta ile gönderilmiştir. Katılımcılara anket ile ilgili anlaşılmayan herhangi bir konu olursa, araştırmacı tarafından e-mail desteği ile sorulara yardımcı olunacağı belirtilmiştir. Anket formları gönderilirken her bir katılımcıdan ayrıntılı yanıtlar vermelerine yönelik özenli olmaları ricasında bulunulmuştur. Katılımcılar tarafından doldurulan anket formu tekrar elektronik ortamda e-posta ile araştırmacıya geri gönderilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler nitel veri analiz yaklaşımlarından betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunulmasıdır. Betimsel analizin temel adımları, analiz için tematik bir çerçeve oluşturması, bu çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması biçiminde sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırma soruları temelinde araştırmacı tarafından temalar belirlenmiş, çözümlenen veriler bu temalar altında gruplanmış ve yorumlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde geçerlik ve güvenilirlik kavramları nicel paradigmaya göre bazı farklılıklar göstermektedir. Buna göre gerçekleştirilen bu araştırmanın onaylanabilirliği, inandırıcılığı ve aktarılabilirliğinin sağlanabilmesi için katılımcı onayı, ayrıntılı betimleme, amaçlı örnekleme ve meslektaş onayına başvurulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma verilerinin analizinden elde edilen bulgular katılımcılara yöneltilen sorular temel alınarak sunulmaktadır.

ERASMUS Programına Başvuru Amaçlarına İlişkin Bulgular

ERASMUS programından yararlanan katılımcılara ilk olarak başvurularına ilişkin amaçlarının neler olduğu sorulmuştur. Katılımcılar bu soruya yönelik yanıtlardan özellikle *Almanca dilini geliştirmek, Alman kültürünü yaşayarak öğrenmek ve farklı kültürleri tanımak* temalarını vurgulamışlardır. Almanca dilini geliştirmek temasına yönelik olarak katılımcılar, *Almanca'yı etkili kullanmak, iyi konuşmak, pratik yapmak ve telaffuzu doğru kullanmak gibi* yorumlarda bulunmuşlardır. Alman kültürünü yaşayarak öğrenmek için ise katılımcılar Alman kültürünü uzaktan öğrenmek değil de *Alman kültürünü ve eğitim sistemini yakından tanımak, birebir Alman toplumunda yaşayarak gelenek ve göreneklerini görerek yaşamak* gibi konuları ifade etmişlerdir. Belirtilen temalar bağlamında katılımcıların ERASMUS programına başvuru amaçları aşağıda belirtildiği gibidir:

“İlk amacım dilimi geliştirmektir. Gideceğim yer Almanya idi ve orada pratik yapabilirdim. Alman kültürünü yaşayarak öğrenmek amaçlarım arasındaydı. Oradaki gerek Almanlarla gerek farklı ülkelerden gelen birçok insanla tanışma olanağı bulabilmektir. Farklı ülkeler görmek, farklı kültürleri görmek ve kendi kültürümü orada tanıtmak, kültür alışverişinde bulunmaktır.” (K2)

“Başvuru amacım öncelikle Almanca bilgimi ve Almancayı etkili kullanımımı geliştirmek için başvurduğum bunun dışında özellikle öğrendiğim dilin kültürünü öğrenmek ve farklı deneyimler yaşamak istediğim için başvurmaya karar verdim.” (K7)

“Almancamı geliştirmek ve Alman kültürünü yakından tanımak... Almanca derslerini bizzat Alman hocalardan ve doğal olarak Almanca görmek. Ve ayrıca ileride Almanca öğretmeni olduğumda öğrencilerime bir şeyler anlatırken “ bu böyleymiş, bu şöyleymiş yerine; bu böyle bu şöyle“ diyerek bizzat gördüklerimi anlatmam. Alman kültürünü uzaktan öğrenmek başka, bizzat yaşayarak öğrenmek başka... O nedenle pratiğimiz gelişiyor. Gramer olarak doğru yanlış fark etmez konuşuyoruz ve anlaşıyoruz.”(K3)

Katılımcılara ERASMUS programına başvuru amaçlarının yanı sıra, programa başvurmadan önce, karar alma sürecinde neler düşündükleri ve programdan beklentilerinin neler olduğu sorusu da yöneltmiştir. Katılımcılar genel anlamda ERASMUS programına başvurmadan önce ve karar alma sürecinde olumsuz bir kaygı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar ERASMUS programına başvuru sürecinde bilinçli ve istekli olduklarını belirtmişlerdir. *Yurtdışı deneyim, mesleki gelişim ve tecrübe* temaları bildirilen görüşler arasında ön plana çıkmaktadır.

“Okuduğum bölüm itibariyle yurtdışı deneyiminin mesleki hayatıma olumlu yönde katkı sağlayacağını düşünerek programa başvurduğum.” (K4)

“Akademik anlamda kendimi geliştirebileceğimi düşündüm.”(K1)

“Bu deneyimi yaşamak istiyordum. Çünkü dilini öğrendiğim ülkeyi görmek istiyordum. Daha önce de başvurmuştum yaz tatili için, ama ne yazık ki vize çıkmamıştı. Ama ben günün birinde buraya mutlaka geleceğimi biliyordum. İstemek ve inanmak başarmanın yarısıdır derler sözünün doğruluğu benim hayatımda bir kez daha kanıtlandı.”(K5)

Verilerin analizinde *Almanca dilini geliştirmek ve yabancı dil ve yabancı kültürü yerinde yaşayarak öğrenmek* temalarına yoğun bir şekilde değinilmiştir.

“Almanca öğreniyordum fakat Almanların nasıl insanlar olduğu hakkında tam bir bilgim yoktu. Almanya nasıl bir ülke, insanlar nasıl yaşar, bizden farkları neler, neden bu kadar çok Türk bu ülkede yaşıyor? gibi soruların cevaplarını en iyi kendi deneyimlerimle bulabilirdim. Ve tabii ki Almanca konuşma fırsatı, Almanca bilgimi geliştirmek için buraya gelmenin şart olduğunu düşünüyordum. Buraya gelmeden önce de yabancı bir dili ülkesinde öğrenmenin her zaman daha avantajlı olacağını düşünüyordum.” (K5)

“Beklentilerim programa katılırken amaçladıklarına ulaşmaktı. Almancayı kullanmak, dilimi geliştirmek, ülke kültürünü yerinde öğrenmek, farklı kültürler tanımak.” (K6)

“Programdan beklentim farklı bir kültürü tanımak ve bu kültürün dilini daha iyi öğrenmekti.”(K1)

Alman Kültürünü Tanımaya ve Kültürel Deneyimlere İlişkin Bulgular

ERASMUS programına katılan Almanca öğretmen adayları kültürel kazanımlara yönelik sorgulamada, Alman kültürünü tanıma ve kültürel deneyimler açısından önemli konulara değinmişlerdir. Dile getirilen ayrıntılı cevaplardan Alman kültürünü tanıma ve kültürel deneyimler açısından *yaşayarak öğrenme, Alman kültürünü daha iyi tanıma, Alman kültürünü kendi kültürü ile karşılaştırma, sorgulama ve bakış açısında değişiklikler* çerçevesinde ana temalar ortaya çıkmıştır. Almanca öğretmen adayları verdikleri ifadelerde dili kültürden ayrı görmediklerini belirtip, yabancı dilin kullanıldığı ülkede dili ve kültürü yaşayarak öğrenmenin önemini özellikle vurgulamışlardır.

“Türkiye’de dilini öğrenmeye çalıştığımız bir milleti yakından tanımak çok önemli, özellikle yazı ve konuşma dilinin farklı olduğu bir ülkede, oraya gidene kadar gerçekten de farklı bir Almanca öğrenmiş olduğumu fark ettim. Onların kültüründe ya da hayatında olup ta bizim hayatımızda yer almayan olgularla ve nesnelere karşılaştım ve dil öğreniminde bunların gerçekten önemli olduğunu düşünüyorum.” (K1)

“ Alman kültürünü Almanya’da öğrenmek benim için büyük bir şanstı. Türkiye’de öğrendiğim bilgilerle her hangi bir kültür şoku yaşamadım bu bilgilerin ışığında Alman kültürünü daha ayrıntılı inceleme olanağı buldum. Onların damak tadından evlenirken yapılan adetlerine kadar bilgi sahibi oldum. Bunları yaşayarak öğrenmek benim açımdan çok etkileyiciydi.” (K5)

Kültürel kazanımlarda ortaya çıkan önemli bir husus da, katılımcıların yaşadıkları bu kültürel atmosferde kendilerini değerlendirmeleri ve yabancı kültürü daha yakından tanıyarak önyargılardan uzaklaşmalarıdır. Katılımcıların görüşlerinde belirtildiği gibi önyargıların giderilmesinde ülkede yaşayarak görerek kültürü anlamak önemli bir unsurdur. Kültürel kazanımlar ile *kendilerini değerlendirmek, değişimleri fark etmek ve bakış açılarındaki farklılıkları görmek* katılımcılar tarafından belirlenen kazanımlardır.

“Genel düşünce şudur ki: ‘Almanlar Türkleri sevmez’. Ama ben burada beni sevmeyen hiçbir Alman görmedim... Bizzat yaşamak çok daha farklıymış... Okurken hissedemiyoruz, dokunamıyoruz, tadamıyoruz ama görmek bizzat yaşamak çok daha farklı...” (K2)

“Almanlarla aynı ortamlarda bulundum, insan ilişkilerini gördüm. Günlük hayatta nasıl olduklarını, örf ve adetlerini gördüm. Kendi kültürümle karşılaştırdım. Bunların hepsi benim için deneyim oldu.” (K7)

“Burada sadece Alman kültürü değil birçok kültür hakkında bilgim oldu. Zaten ERASMUS un amaçlarından biri de farklı insanlar, farklı kültürler tanımak... İkinci dönem çok daha fazla Alman arkadaşımın olması sayesinde ben de bu tür sorular sordum. Örneğin neden Almanlar Türkleri sevmez gibi bir önyargının herkesçe bilindiğini, buna nelerin sebep olduğunu. Ayrıca buradaki gelenek ve görenekleri, inanç anlayışlarını da daha iyi öğrendim. Nelerin onlar için önemli olduğunu, aile yaşam tarzları, kutlamalarının nasıl olduğu, özel günlere ne kadar önem verdiklerini gördüm. Bunları kendi yaşantıyla karşılaştırdığımda, kendim için bazı değişmelere neden olduğunu da gördüm ve bundan oldukça memnunum.” (K3).

Almanca öğretmen adayları bir yandan öteki kültürü daha yakından tanımaya çalışırken, diğer yandan da kendi bakış açısı altında ötekiyle kendi kültürünü karşılaştırmaya, sorgulamaya başlamışlardır. Bu konu bağlamında bir katılımcı (K5): *“Bir ülkenin havasını soluyarak o ülkeyi tanımak kitaptan tanımaktan çok çok daha farklı. ERASMUS benim Alman kültürünü tamamen tanımama ve artık o zihniyeti şaşkınlık duymadan anlamama yardımcı oldu... “ görüşünü yazarak, düşünce ve deneyimini paylaşmıştır. ERASMUS programından yararlanan katılımcılar yaşadıkları deneyimlerini hem öğrenim gördükleri üniversitede, hem de okul dışı ortamlarda kazanmışlardır. Bir Almanca öğretmenin Almancayı öğretirken o dilin kültürünün iyi tanınması ve bu olguyu öğrencilerini doğru aktarması şüphesiz önemlidir. Katılımcılar bu konu bağlamında görüşlerini aktarırken, dili konuşulan ülkede yaşamının ne kadar önemli olduğunu ve bu tecrübelerin bakış açısının gelişimine katkı sağladığını belirtmektedirler. Almanca öğretmen adayları bu konudaki deneyimlerini şu görüşlerle ifade etmektedirler.*

“İnsanların özel günlerini yılbaşında neler yaptıklarını çok net yaşadım ve bu çok güzeldi. Almanya’da her şey belli bir kurala dayanıyor ve bütün insanlar bu kurallara uyuyor. Kurallar konusunda çok hassaslar ve bu nedenle hiçbir konuda hiçbir şekilde aksaklık olmuyor ve orada yaşamak benim her konuda daha duyarlı düşünmemi ve davranmamı sağladı.” (K4)

“Çok olumlu tecrübeler yaşadım. Gençlerin hep geleceklere ve eğitimleri hakkında konuşmaları... Bir yandan da onlar gibi onlardan daha iyi olmaya çabalamak... Bunlar tabii ki en ufak anularım, düşüncelerim. Almanya’da olduğum her gün için kendimi şanslı hissediyorum.” (K2)

“Okul dışında gerek Almanya’da gerek başka ülkelerde seyahat ettim. Kaldığım yurttaki arkadaşlarla bir çok organizasyon yaptık. Eğlencelere, sinemaya, tiyatroya, baleye gittim. Günlük hayatta Almancamı geliştirdim, insanlarla konuşmaktan hiç çekinmedim. Farklı olaylara tanık oldum hepsi benim için tecrübe oldu.” (K3)

Kendi kültürü ile farkındalık temasını bir katılımcı özellikle selamlaşma, sohbet etme ve kitap okuma bilinci ile dile getirmektedir:

“...Bir gün kafeteryada oturmuş yemek yiyordum ve bir çocuk gelip ‘Boş mu oturabilir miyim?’ dedi. İlk anda çok şaşırıp, başka masalarda yer var neden benim yanıma oturmak istiyor? diye düşünmeden edemedim. Biraz tedirgin ‘Boş, oturabilirsiniz’ dedim. Çünkü kendi okulunda böyle şeylerle karşılaşmamıştım. Daha sonra konuşmaya başladık, kendimden bahsettim. O da kendinden bahsetti. İnsanların burada otobüslerde yanındaki insanlarla sohbet etmesi, sokakta yürürken gülümsemeleri markette kasiyerlerin merhaba deyip iyi günler dilemesi çok hoşuma gitmişti. Yolculuklarda pek çok arkadaşım oldu. Hatta bir gün yaşlı bir amcanın telefonla Türkçe konuştuğum zaman beni dikkatle incelemesi, telefonu kapadıktan sonra hangi dili konuştuğumu sorması ve sohbetimizin ilerlemesi... Yaşlı, bastonlu, gözlük numarasının oldukça yüksek olduğunu gördüğüm bir teyzenin kitapçıda elleri titreyerek kitap seçmesi, insanların metroda otobüste sürekli bir şeyler okuyor olmaları, kırmızı ışıkta beklerken bile kitaplarını elden bırakmamaları...” (K5)

Almanya’ya giden ERASMUS katılımcılarının yaşayarak öğrendikleri kültürel deneyimler, onların bakış açılarını geliştirmelerine, düşünmelerine ve sorgulama yapmalarına neden olmuştur. Belirtilen görüşlerden, öğrencilerin yaşadıkları bu kültürlerarası süreç, onlara bir Almanya hayranlığı imgesi değil, kendi ufuklarının genişlemesine yönelik kazanımların sağlanması ve olumlu düşünme eğilimlerinin artması olarak yorumlanabilir.

Almanca Dil Gelişimine İlişkin Bulgular

Yabancı dilin konuşulduğu ülkede dilin öğrenilmesi önemlidir. Bu doğrultuda, yabancı dil öğretmeninin sahip olması gereken bilgi ve becerileri arasında, en önemli olanlardan bir tanesi de, öğrettiği dile çok yönlü hakim olmasıdır. ERASMUS programının Almanca dil gelişimi açısından ne derece

etkili olduğunun ve ne gibi kazanımlar sağladığının sorgulanması önemlidir. ERASMUS programına katılmış öğretmen adayları ERASMUS programının Almanca dil gelişimi açısından katkılarını farklı boyutlarla ifade etmektedirler.

Katılımcıların öncelikle vurguladıkları ortak temalardan biri Almanya'ya gidildikten sonra, dil açısından ilk zamanlarda zorlanıldığı, ancak ilerleyen süreçte bu zorlukların aşıldığıdır. Katılımcıların Almanya'da buldukları ilk zamanlarda yaşadıkları dil konusundaki sıkıntılar, gündelik hayatta konuşulan dilin hızlı olması, pratik eksikliği ve adaptasyon sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

"...Almanya'ya ilk gittiğimde orada ana dili Almanca olan insanlarla iletişimde başlarda zorlandım çünkü hızlı konuşmaları nedeniyle anlamamda kısıtlıklar oluyordu tabi kendimi ifade etmemde de eksikliklerim vardı zamanla daha hızlı ve akıcı konuşmaya başladım. Hatta o gün neler yapacağımı düşünürken bile Almanca düşünüyordum ve günlük kullanılan pratik dili öğrendim..."(K1)

"...İlk geldiğim zamanlarda Almanca adına hiçbir şey bilmiyordum gibi hissediyordum. Okul dışında arkadaşlarımla İngilizce konuşmayı tercih ediyordum. Ama sonra ne kadar çok konuşup pratik yaptıysam benim için o kadar iyi oldu. Her konuştuğum insandan yeni bir şeyler öğrendim. ...Almanca adına kendimi çok geliştirdiğimi düşünüyorum..."(K2)

"İlk zamanlarda konuşma zorluğu çeksem de zamanla bu güçlüğü yenip dili kullanmaya başladım. Benzer durumlarda söylenen kalıpları kullanmam benim insanlar arasında ötekileşmememi sağladı. Sürekli olarak Almancayı kullanmak ise sahip olduğum dili geliştirmeme neden oldu..."(K7)

Elde edilen bu verilerden, Almancanın bir bariyer sıkıntısı olmadığını, dilin sadece ilk başlarda bir adaptasyon sorunu olarak ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Katılımcıların hepsi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencisi olduğundan ve yabancı dili konuşulan ülkede geliştirebildiklerinden, genel anlamda Almanca dil problemi ortaya çıkmamıştır. Yedi katılımcıdan biri ERASMUS programında özellikle okul ortamında Almanca dil gelişimi açısından olumsuz bir yönden söz etmektedir:

"...Açıkçası daha çok verim sağlanabilirdi fakat ERASMUS'da şöyle bir dezavantaj var. Etrafınızdaki dünyanın birçok yerinden öğrenciler ERASMUS aracılığıyla oradalar ve onların da Almanca bilgisi az çok sizin seviyenizde. Yani dil düzleminde aynı oranda yanlış, aynı oranda doğru yapıyorsunuz ve bu sizin dil gelişiminizi ikili iletişim alanında doğru bakımından bir adım ileri götürmüyor. Ama bankada, yolda, markette gerekli olan günlük yapılara aşina oluyorsunuz..."(K4)

Genelde bütün katılımcılar ERASMUS programının *Almanca dil gelişiminde önemli katkılar sağladığını* ve Almancada özellikle *duyduğunu anlamada ve konuşmada* kendilerini iyi geliştirdiklerini ifade etmektedirler. Elde edilen bu bulgulardan görülmektedir ki, Almanca dil gelişimi, konuşma, pratik yapma ve duyduğunu anlama açısından ERASMUS programının katkıları çok yönlüdür. Katılımcıların dil becerilerindeki gelişmeler aynı zamanda onların özgüven duygusunu da geliştirmektedir. Kişisel çabalar, kalış süreleri ve okul dışı ortamlar da bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Bu temalar çerçevesinde katılımcıların görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir:

“...Almanca dil gelişimine katkısı çok fazlaydı. Almancanın konuşulduğu bir ülkeye gittim ve dilimi geliştirmek için her türlü imkanı buldum ve hepsinden yararlandım. Okulda, okul dışında birçok yerde Almanca konuştum. Alman arkadaşlar edindim, konuşma dilini öğrendim, başka ülkelerden gelen birçok insanla Almanca konuştum. Almancayla ilgili olarak bilmediklerimi öğrendim.” (K7)

“...Anlama konusunda geliştirdi beni. Konuşulanları daha iyi anlıyorum. Ve artık Türk arkadaş ya da akrabalarım ile bile ister istemez Almanca konuşam geliyor. İster istemez Almanca tepki veriyorum. Pratik yaptım... Buraya geldikten sonra gerçekten orta seviye Almancamın olduğunu ve artık bu dile daha iyi hakim olduğumu hissettim. Artık rahat bir şekilde kendimi ifade edebiliyorum ve insanları anlayabiliyorum.” (K3)

“...Kendi ülkemizde öğrendiğimiz Almancanın kesinlikle bir yerlerde sınırlandığını fark ettim. Bunun çözümünün de kesinlikle dilini öğrenmek istediğimiz ülkede en az bir yıl yaşayıp kültürlerini tanımak olduğunu düşünüyorum.” (K6)

Almanca dil gelişimindeki bulgulara yönelik temalar incelendiğinde katılımcılar için Almanya’da bulunmalarının önemli olduğu görülmektedir. Gerek okul gerek okul dışında bir yandan katılımcılar Almanca dil seviyelerini saptayıp kendilerini geliştirmeye çalışırken, diğer yandan farklı ortamlarda Almanca konusunda özellikle anlama ve konuşma becerileri açısından pratik yapma imkânlarından faydalanmaktadırlar. Bu bağlamda gidilen ülkede kalış süresi de etkili olmaktadır. Elde edilen verilerden görülmektedir ki, iki öğrenci ERASMUS programı ile bir yıl kaldıklarından, daha olumlu deneyimler edinmişlerdir.

ERASMUS Programının Mesleki Gelişime Katkısına İlişkin Bulgular

Katılımcıların ERASMUS programının mesleki gelişime katkısına ilişkin görüşlerinden, ERASMUS programının mesleki gelişime farklı

boyutlarda katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Belirtilen görüşlerde, Almanca öğretmeninin mesleki açıdan Alman dilini ve kültürünü iyi bir seviyede bilmesi gerektiği konusunda vurgu yapıp, ERASMUS programı ile bu hedefe ulaşılabilineceği ifade edilmektedir. Alman diline hâkim olmak ile kastedilen, Almanya’da kullanılan gündelik hayattaki Almanca dilinde konuşulanı anlamak, telaffuzunu geliştirmek ve düşüncelerini ifade etmektir. Mesleki kazanımlar çerçevesinde *Yaşayarak öğrenmek, mesleki becerilerini geliştirmek, yabancı dil seviyesinde gelişme ve mesleki özgüven gelişimi* temalarına yönelik katılımcıların görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir.

“ERASMUS programı kapsamında Almancamın geliştiğini düşünüyorum. İlerde Almanca öğretmeni olmak istediğim için başta dili çok iyi bilmem gerek. Almanya’da dilimi geliştirdim, oranın kültürünü öğrendim, derslerde farklı öğretim teknikleri gördüm. Mesleki hayatımda bunları uygulayabilirim.” (K3)

“...Bu programla ben kesinlikle amacıma ulaştım. Çünkü bir Almanca öğretmenini hiç Almanya tecrübesi olmadan düşünemiyorum. Eğer bir gün geleceğime öğretmen olarak devam etmeyi düşünürsem öğrencilerime aktaracağım çok sayıda gözlem var.”(K6)

“...İyi bir öğretmen olmak için öğretmenlik becerilerinin dışında alan bilgisinde de uzman olmak çok önemli bana göre ve dile daha hakim olduğun için kendine güvenin gelmiş oluyor ve bunu da öğrencilere olumlu bir şekilde yansıtılabirsin .”(K7)

“...Örneğin öğrencilerime Berlin duvarını anlatırken ‘bu böyleymiş söylemiş yerine, gittim gördüm orada okudum böyle söyle’ diyebilmek bambaşka bence. Ne kadar çok konuşup pratik yaptıysam benim için o kadar iyi oldu. Her konuştuğum insandan yeni bir şeyler öğrendim. Almanca adına kendimi çok geliştirdiğimi düşünüyorum. Kimin ne dediğini hemen hemen anlıyorum... Almanya’da farklı şehirlere gitmek diyalekti görmek açısından daha somut örneklerle karşılaşmamı sağladı. Sadece dil açısından değil, yaşam tarzı açısından da bölgeden bölgeye fark ettiğini gördüm.” (K3)

Yabancı dil ve yabancı dil konuşulan ülke kültürünü bilmenin gerekliliği, tüm katılımcılar tarafından mesleki özgüvenin önemli bir unsuru olarak belirtilmiştir. Katılımcıların gerek öğrenim gördükleri üniversitedeki edinimleri ve gerekse Almanya’da geliştirdikleri kültürel ve dilsel tecrübeleri bakımından mesleki özgüven açısından olumlu olarak etkilenmiş oldukları görülebilmektedir. ERASMUS programının mesleki gelişim açısından bu olumlu işlevinde, öğrencilerin bireysel çabaları da önemlidir. Örneğin öğrencilerin katıldığı aktiviteler ve projeler, hocaları ile iletişime geçme çabaları ve fırsatları değerlendirme çalışmaları katılımcıların görüşlerinde yer almaktadır.

“...Buradaki tecrübeler, katıldığım aktivite ve projeler mesleki gelişimime çok olumlu katkılar getirdi. Öğrencilerin Alman kültürüyle ilgili sorularına kendimi hazır hissediyorum. Dil gelişiminin ise telaffuz ve dili doğru kullanma açısından ileride bana çok yardımcı olacağını düşünüyorum.”(K5)

“...İnsan her dersten her hocasından gördüklerinden bir şeyler kapar kendine. Ders işleme, öğrencilerine karşı hal ve hareket vs. Ne kadar çok kişiyle iletişime geçerse insan onun için her zaman daha iyidir...”(K2)

“ERASMUS programı mesleki gelişimimden önce kişisel gelişimime çok katkıda bulundu. Çünkü burada tek başıma hallettim her şeyi. Her fırsattan yararlanmaya çalıştım... Üniversitenin dans kursuna gittim, üniversitenin yaptığı gezilere gittim, spora gittim, tamamını anlar mıyım acaba diye düşünmeden Almanca filmler izlemek için sinemaya gitmeye cesaret ettim ve anladığımı görünce sevincim daha da arttı...”(K3)

Mesleki özgüven gelişimine yönelik katılımcıların dili bilme ve kullanabilme avantajları önemlidir. Belirtilen temalar çerçevesinde görüldüğü gibi, katılımcılar kaldıkları süre boyunca Almanca dil yetilerini geliştirdiklerini ve kültür konusunda bilgilerini ilerlettiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların mesleki gelişim açısından mesleki özgüven çitası da yükselmektedir.

ERASMUS Programı Kapsamında Karşılaşılan Olumsuzluklara İlişkin Bulgular

Katılımcıların ERASMUS programı çerçevesinde yaşadıkları olumsuzlukları belirleyebilmek için üç soru sorulmuştur:

- Başvuru sürecinde karşılaştığım olumsuzluklar nelerdir?
- Okul ortamında yaşadığım olumsuzluklar nelerdir?
- Okul dışındaki ortamlarda yaşadığım olumsuzluklar nelerdir?

Başvuru aşamasına yönelik karşılaşılan olumsuzluklara ilişkin olarak dile getirilen ana tema *bürokratik konulardır*. Bürokratik konular ile kastedilen özellikle vize başvurusunda yaşanan problemler ve başvuru belgelerinde yaşanan sıkıntılardır. Bunun dışında katılımcılar bir problem yaşamadıklarını belirtmektedirler.

“Başvuru sürecinde vize alımında biraz olumsuzluk yaşadım. Onun dışında başka bir olumsuzluk yoktu.”(K2)

“Başvuru sürecinde karşılaştığım en büyük ve tek sorun vize sorunuydu...”(K7)

“Bu süreçte sadece başvuru döneminde sıkıntı yaşadım. Vizeye başvuru ve onu elime almak tam üç ayımı aldı.”(K4)

Almanya vize başvurusuna yönelik yaşanan bu olumsuzlukları gidermek adına, Trakya Üniversitesi Dış İlişkiler Birimi, Alman Konsolosluğu ile yaptığı görüşmelerle ve Trakya Üniversitesi Dış İlişkiler Birimi ERASMUS adaylarına vize işlemleri ile yapılması gerekenler konusunda öğrencileri bilgilendirerek, bürokratik konulu olumsuzlukları minimal düzeye indirmeye çalışmıştır.

ERASMUS katılımcılarının okul ortamında ne tür olumsuzluklar yaşadıkları ile ilgili soruda yedi katılımcıdan altısı herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Bir katılımcı ise katıldığı bir derste sadece Almanların olduğunu ve Almancası bu durumda diğer Alman öğrencilere göre zayıf kaldığından ve sınıf içi iletişimin iyi olmadığından bu derste motivasyonunun çok düştüğünü belirtmektedir. Bu katılımcı bölüm koordinatörü ile iletişime geçip bu dersini başka bir ders ile değiştirmiştir.

“...Aslında buraya gelmeden önce okul sınıf ortamını, arkadaşları çok farklı hayal etmiştim. Almanlar arasında birkaç ERASMUS öğrencisi oluruz diye düşündüm ve diğer Alman öğrenciler de bizimle iyi anlaşır... Sıcak bir arkadaş ortamı olur diye düşünmüştüm, olmadı... Çok zevksizdi. Motive edeceklerine tam tersini yaptılar... Dersi bıraktım.” (K3)

Okul dışındaki ortamlarda katılımcıların yaşadığı olumsuzluklara yönelik elde edilen verilerden herhangi bir olumsuzluk yaşanmadığı görülmektedir. Katılımcıların dile getirdiği görüşlerde farklı bakış açıları tespit edilmiştir. Olumsuzluktan ziyade, kültürel farkındalığın önemi vurgulanmıştır.

“Okul dışında pek bir zorluk yaşamadım. Eğer çekingen biri değilseniz her şeyin üstesinden gelebiliyorsunuz. Ayrıca insan bu tür deneyimleri yaşamadan bir yerlere varamıyor.” (K4)

“Okul dışında pek olumsuzluk yaşamadım. Sadece kültür farkından doğan olaylara tanık oldum. Bana farklı gelen durumlar oldu ama bunları olumsuzluk olarak değerlendirmiyorum.” (K1)

Katılımcıların ERASMUS Programı bağlamında karşılaştıkları olumsuzlukları özetlersek, bu olumsuzlukların büyük çoğunluğunun bürokratik işlemler sebebi ile başvuru aşamasında meydana geldiğini, okul ortamı ve okul dışı ortamda pek bir olumsuzluk ile karşı karşıya gelmediğini görebilmekteyiz. Elde edilen verilerden ERASMUS deneyimi ile katılımcıların özgüvenlerinin ve farkındalık olgusunun olumlu anlamda geliştiği söylenebilir.

Katılımcıların ERASMUS Programına İlişkin Önerileri

Katılımcıların önerilerini öğrenmek için iki soru sorulmuştur. Öncelikle “ERASMUS programına bölümündeki diğer öğrencilerin de katılmasını önerir misin? Bunu nedenleri ile birlikte açıklar mısın?” sorusu sorularak, bu konu çerçevesinde elde edilen veriler betimlenmiştir. Söz konusu soruda yedi katılımcı da diğer öğrencilere ERASMUS Programına kesinlikle katılmalarını önermektedir. Katılımcılar ERASMUS programının çok önemli ve birçok açıdan faydalı olduğunu belirtmektedirler. Önerilerden elde edilen bulgulardan, katılımcıların özellikle ‘mesleki gereklilik’, ‘vizyon gelişimi’ ve ‘yaşayarak dil ve kültür edinimi’ temalarını vurguladıkları görülmektedir. Mesleki gereklilik ve vizyon gelişimi teması ile katılımcıların vurgulamak istedikleri önemli noktalardan biri, Almanca öğretmenlerinin dilsel, eğitsel ve kültürel açıdan bir yurt dışı deneyimini yaşaması gerekliliğidir. Nitelikli dil öğretmenleri için ERASMUS deneyiminin gerek akademik gerek özel hayatta bireyin bakış açısını genişlettiği vurgusu yapılmaktadır. Mesleki gereklilik ve vizyon gelişimi temasındaki görüşler aşağıda belirtildiği gibidir:

“Kesinlikle öneriyorum ve katılmalarını hiçbir şekilde anlayamıyorum. Devletin büyük oranda karşıladığı bir burs varken kişisel gelişimlerine neden başka bir ülkede devam etmek istemiyorlar? Bu benim anlayamadığım bir nokta. Her şeyi geçelim ‘Almanca Öğretmenliği bölümünde okuyorum’ cümlesi bile bence böyle bir deneyimi zorunlu kılar. İşveren olarak da hiç yurtdışı deneyimi olmayandan değil oraya gitmiş kendi başına savaşmış ayakta durmaya çalışmış olandan yana kullanırım tercihim. Arkadaşlarımın çoğu işsizlikten dert yanarken bana her gün çeşitli firmalardan veya kolejlerden başvuruma yanıt geliyordu. Bu bile bir parametredir.” (K3)

“Evet, çünkü akademik, mesleki ya da özel hayatında ufku genişletmek istiyorsan bunun tek yolu yurtdışı tecrübesidir ve ERASMUS programı bunun için cazip bir programdır.”(K1)

ERASMUS hareketliliğinin dil ve kültür tecrübesi kazandırdığı katılımcılar tarafından farklı deneyimlerle dile getirilmiştir. Katılımcılar ERASMUS programına ilişkin önerilerinde ‘yaşayarak dil ve kültür edinimi’ temasına önemli vurgu yapmaktadırlar. Katılımcılar ERASMUS hareketliliği ile Almanya’da bilmedikleri bir dil ile değil de bildikleri bir dil (Almanca) ile eğitimlerini sürdürmektedirler. Bu etmen önemli bir avantajdır. Böylelikle katılımcılar çok yönlü olarak farklı deneyimler yaşayarak dillerini geliştirip farklı kültürleri yaşayarak öğrenmektedirler. Katılımcıların bu konu bağlamında dile getirdikleri önerileri şu şekildedir:

“...Yeni ve farklı deneyimler insanın her konuda vizyonunu genişletiyor. Öğrendiğimiz dili kullanmamızı ve geliştirmemizi sağlıyor. ERASMUS’un sağladığı imkânlarla sahip olmak gerçekten büyük bir şans.”(K2)

“ Öneririm. Başta Almancayı geliştirmek için bu programla çok imkân bulabilirler. Dili geliştirmek, farklı kültürleri yaşayarak öğrenmek, kendi ülkenle ilgili pozitif ve negatif durumları görmek, kültür alışverişi, birçok insanla tanışmak ve sürekli Almanca konuşmak... Bunlar en büyük sebepler...”(K4)

“Hayatlarına katabileceği bir tecrübe edinmek ve ileride iyi ki gitmişim demeleri için herkese ‘mutlaka bu şansı kaçırmayın’ derim.” (K6)

Katılımcılara iki sorulu öneriler kısmında ikinci soru olarak ERASMUS programının daha etkin bir biçimde yürütülebilmesi için ne gibi önerilerde bulunabilecekleri sorulmuştur. Verilen öneriler birbirinden farklı gibi görünse de, yanıtlardan çıkan ortak tema, gerek gönderen kurum gerek alıcı kurumun daha iyi organize olabilmeleri için *sağlıklı yönlendirmelerin* yapılabilmesidir. Daha sağlıklı yönlendirilmelerin yapılabilmesi için katılımcılar üniversite ofislerinin öğrencileri daha iyi bilgilendirmeleri, üniversiteler arasındaki iletişimin iyi olması gerektiğini vurgulamışlardır.

“ERASMUS programı birbirine entegre edilmiş bir çok şeyi barındırdığı için (eğitim-öğretim, sosyal faaliyetler, konaklama, akademik, seyahat v.b.) kesinlikle az personel sayısı ile üstesinden gelinecek bir organizasyon değildir. Bu sebeple verimli bir şekilde yürütülebilmesi için bu konuda deneyimli elemanların görev dağılımı yaparak sistematik bir şekilde bu programı organize etmeleri gerekmektedir...”(K1)

“Üniversiteler öğrenci yollamadan önce kendi aralarında daha kesin görüşmeler yapabilirler.”(K3)

“Bizim gittiğimiz dönemde iki üniversite arasında iletişim kopuklukları vardı. Şu an ne durumda bilmiyorum. Üniversitedeki öğrencilere ERASMUS programının öğrenciye kazandırdıkları etkili bir şekilde tanıtılabilir ve böylece herkes bu bilince ulaşır.”(K7)

Bir katılımcının önerisi ise ERASMUS deneyimini yaşayan öğrencilerin, ERASMUS adaylarını bilgilendirilmesidir.

“ERASMUS programına daha önce katılanlar ile yeni dönemde katılacak olanların buluşturulması ve bu konuya daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu konuda en iyi bilgiler deneyim yaşamış öğrencilerden alınır. ERASMUS ofisinin bu konuda sorulara cevaplar bulabildiğini düşünmüyorum. Çünkü onlar sadece olaylara göre değerlendirmeler yapıyorlar ama bizler daha açık cevaplar verebiliriz bu konuda.”(K5)

Bu tespit ile Almanca Öğretmenliği Koordinatörü tarafından ERASMUS programından faydalanan katılımcılardan bir seminer sunulması konusunda organizasyon planlanmıştır. Amaç diğer öğrencilere yaşanan tecrübeleri ERASMUS katılımcılarının birebir aktarması, her konuda deneyimlerin paylaşılması ve ERASMUS programına teşvik sağlanmasıdır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile Alman üniversitelerinde ERASMUS Programı ile öğrenim gören Almanca öğretmen adaylarının dilsel ve kültürel bağlamdaki deneyimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın bulgularında ERASMUS programı başvuru amaçlarına ilişkin olarak katılımcıların Almanca dilini geliştirmek, Alman kültürünü yaşayarak öğrenmek ve farklı kültürleri tanımak, yurtdışında yaşamak, mesleki gelişimlerini arttırmak ve tecrübe kazanmak gibi görüşleri tespit edilmiştir. Bu temaların temelinde dilsel ve kültürel kazanımlar yer almaktadır. Bu kazanımlar ERASMUS programının hedeflediği bir sonuçtur. Katılımcıların başvuru sürecinde olumsuz bir kaygı yaşamadıkları ve özellikle dil ve kültürel kazanç açısından Almanca öğretmenlik mesleği için bu deneyimin önemli olduğu bilinci ile bu programa başvurdukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Yabancı dil öğretmenliği günümüzde daha fazla nitelik ve yeterlik gerektiren bir meslek durumuna gelmiştir. Yabancı dili bilmek ve anlamak yazılı beceri ve dil bilgisi bilmenin dışında yabancı kültürü de anlamak ve tanımak demektir. “Yabancı dil öğrenmek, bir ülkenin dilini öğrenmekten öte insanımı, kültürünü tanımak yoluyla çağdaş bir dünya görüşü edinebilmektir. Bu hedefe ulaşmak, öğrencilerin kimlik gelişimine, kültür bilincine katkıda bulunmak, alan ve meslek bilgisine sahip, kimliği gelişmiş ve kültür bilincine varmış öğrencilere bağlıdır” (Genç, 2004:92). Araştırmanın sonucunda yabancı dilin kullanıldığı ülkede dil ve kültürü yaşayarak öğrenmenin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir Almanca öğretmenin kültürleri karşılaştırabilmesi, sorgulaması, eleştirel bakabilmesi ve yaşam tecrübelerini arttırması konusuna verilen önem gün geçtikçe artmaktadır (Bodenstein, 2006; Polat, 2001; Roche, 2005; Tapan, 2006; Wicke, 1999). Almanya'ya giden ERASMUS katılımcılarından elde edilen temalardan görülmektedir ki, yaşayarak öğrenilen kültürel deneyimler, katılımcıların bakış açılarını geliştirmeye, düşünmeye ve sorgulamaya sebebiyet vermiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuçlar Önder ve Balcı (2010), Sirok vd. (2007) ve Teichler ve Jahr (2001) tarafından yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Araştırmanın bulguları göstermektedir ki, ERASMUS Öğrenci Hareketliliği ile katılımcıların kültür bilinci, kültürleri karşılaştırarak ve sorgulayarak anlamlı olarak artırmıştır.

Bu sonuç Papatsiba'nın (2005) ERASMUS Öğrenci Hareketliliği kültürel farkındalık konusunu destekler niteliktedir. Papatsiba (2005) çalışmasında, ERASMUS programından yararlanan öğrencilerin kültürel duyarlık konusunda kendilerini geliştirdiklerini ve hoşgörü açısından olumlu sonuçlar sağlandığını belirtmiştir.

Araştırmanın dil gelişimi açısından kazanımlarına yönelik sonuçlara bakıldığında öncelikle belirtilmesi gereken noktalardan biri, katılımcıların bildikleri bir dilde yurtdışında eğitimlerine ve sosyal hayatlarına devam ettikleridir. Bu faktör ile katılımcıların Almanya'da buldukları süre boyunca gerek eğitim gerekse eğitim dışı süreçlerinde iletişimsel ve dilsel bir sıkıntı yaşamadıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu Vas'ın (2007) ERASMUS Programı öğrencilerinin dil konusundaki bulgusu ile paralellik gösterirken, Uysal ve Şahin (2008) tarafından yapılan çalışma ile paralellik göstermemektedir. Uysal ve Şahin (2008), ERASMUS öğrencilerinin bilmediği bir dilde eğitim almalarının, iletişim ve adaptasyon açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkardığını tespit etmişlerdir. ERASMUS programı öğrencilerin dil konusuna yönelik araştırmalarda, Demir ve Demir (2009) ERASMUS öğrencilerini değerlendirdikleri nitel çalışmalarında, dil bölümü öğrencisi olmayan ERASMUS öğrencileri için, ilk planda önemli ölçüde dil problemleri yaşadıkları tespitine varmışlardır. Özyurt (2010) ERASMUS öğrencisinin dil bilme konusunun önemini vurgularken, özellikle ders takibi, arkadaş edinimi ve kendi ülkesini tanıtmak konusunda dil bilmenin şart olduğunu ifade eder. Bu araştırmada yer alan katılımcılar için ERASMUS programının Almanca dil gelişimlerine önemli katkılar sağladığı ve özellikle öğretmen adaylarına duyduğunu anlamada ve konuşmada yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Kişisel çabalar, kalış süreleri ve okul dışı ortamlar da bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcıların ERASMUS programı ile Almanca dil geliştirme konusundaki kazanımları: pratik yapmak, gündelik hayatta ve meslek alanındaki kullanılan dili anlamak, güncel konularda dil sıkıntısı çekmeden üstesinden gelmek ve iletişimsel konuşabilmek olarak tespit edilmiştir. Dil konusundaki bu beceri kazanımları, Avrupa konseyinin de belirlediği bir hedeftir. Avrupa konseyi dil öğrenmeyi ve kültürel deneyimleri kazandırmak konusunda bireyleri çok yönlü teşvik ederek, kişiye özel bir doküman niteliğini taşıyan Avrupa Dil Portföyünü koordine etmektedir (Council of Europe, 2010). Bu açıdan bakıldığında, dilsel ve kültürel kazanımlar için ERASMUS Öğrenci Hareketliliği, yabancı dil öğretmeni adayına önemli avantajlar sağlamaktadır.

Araştırmaya katılan Almanca öğretmeni adaylarının ERASMUS programının mesleki gelişimine katkısına ilişkin elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan sonuç, Almanca öğretmenlerinin mesleki, dilsel ve kültürel

açından Almanca konuşulan bir yurt dışı deneyiminin yaşanması gerekliliğidir. Bu sonuç bazı araştırmalar ile tutarlılık göstermektedir (Kristensen ve Wordelmann, 2008; Wordelmann, 2009). Mesleki, kültürel ve dilsel gelişimler ile öğretmen adayının mesleki özgüvenini artırdığı tespit edilmiştir. Bu araştırma ile varılan sonuçlardan birisi ERASMUS programı ile öğretmen adaylarının kültürlere karşı farkındalığın oluştuğu, sosyal ve kültürel olarak kendilerini geliştirdikleridir. ERASMUS programından yararlanan katılımcılar yaşadıkları kültürel, sosyal ve dilsel tecrübelerini hem öğrenim gördükleri üniversiteden, hem de eğitim dışı ortamlardan edinmişlerdir.

ERASMUS programından faydalanan Almanca öğretmen adaylarının bilgi ve deneyimlerinin diğer öğretmen adayları ile paylaşılması gereği bu araştırma ile gelinen önemli sonuçlardan biridir. Yaşayarak edinilen tecrübelerin ERASMUS programından faydalanmamış öğrencilere aktarılması ve tartışılması, bu öğrencileri ERASMUS programına güdülemek ile birlikte, dil öğretmenliği branşlarında yurt dışı deneyimin dilsel, kişisel, kültürel ve mesleki katkıları açısından ne kadar önemli olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda belirtilen konular yeni bilimsel makalelerde ‘ ERASMUS programından faydalanan katılımcıların diğer öğrencileri ne derecede ve hangi açılardan güdülemektedir? Öğrenci etkileşimi açısından ERASMUS konusundaki paylaşımlar ne kadar etkilidir?’ gibi farklı değişkenlerle ele alınabilir.

Bu çalışma belirli sınırlıklara sahiptir. Bulguların, çalışmanın önemli bir sınırlılığı dikkate alınarak değerlendirilmesi uygun olacaktır. Araştırma 2005-2010 öğretim yıllarında Trakya Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören yedi öğretmen adayı ile sınırlıdır. Araştırmadaki diğer bir sınırlılık ise bazı katılımcıların mezun olması ve iletişim kurma güçlüğü sebebi ile verilerin elektronik ortamda bir form aracılığı ile toplanmasıdır. Çalışmada elde edilen bulgular, üniversitelerin ERASMUS ofislerine veri ve öneriler olarak sunulması için değerlendirilebilir. Bulguların yabancı dil öğretmeni yetiştiren alanlardaki öğretmen adayları ve öğretim elemanları için de faydalı olabileceği düşünülmektedir. Uluslar arası platformda ise bu çalışma ile ERASMUS Öğrenci Hareketliliğine katılmış farklı ülkelerdeki Almanca öğretmen adaylarının dilsel, kültürel ve mesleki kazanımlar açısından değerlendirilip, bu bağlamda uluslar arası karşılaştırılmalı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeleri*. Ankara: Pegem A.
- Bodenstein,E.(2006). Interkulturelles Lernen im DaF-Unterricht mit StudentInnen der Universität Zululand. *Interkulturelle Kompetenz*, Sammelband Universität Petrasawodsk, Karelien, KSPU, 326-329.
- Budge,A (2003). *Wahrnehmungs- und Handlungsmuster im Kulturkontakt*. Osnabrücker Studien zur Geographie, 25, Universitaet Osnabrück, V&R Unipress, Göttingen
- Council of Europe (2010). *Language policy division*, [Online]: <http://www.culture.coe.int/portfolio> adresinden 11 Kasım 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Demir, A. ve Demir,S. (2009). ERASMUS programının kültürlerarası diyalog ve etkileşim açısından değerlendirilmesi /The assesment of ERASMUS program in terms of intercultural dialogue and interaction. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9),95-105.
- Genç, A. (2004). Lern mit uns adlı Almanca öğretmen kitaplarında ülke bilgisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 91-102.
- Kristensen, S. & Wordelmann, P. (2008). Auslandsaufenthalte in der Berufsausbildung -Kompetenzerwerb an einem internationalen Lernort. *Bildung für Europa*, 10, 20-21
- Önder, R.A. ve Balcı, A. (2010). Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının 2007 yılında programdan yararlanan Türk öğrenciler üzerindeki etkileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 9 (2), 93-116.
- Özyurt, N. (2010,Kasım). *Uluslararası hareketlilikte yabancı dil olmazsa olmaz mıdır? Başarılı bir hareketlilik için ön şart mıdır?* 4-5 Kasım 2010 ERASMUS güz toplantısında sunulan bildiri, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, [Online]: http://www.ua.gov.tr/uploads/ERASMUS/11.sunu_tartisma_nozyurt.pdf adresinden 11 Kasım 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Papatsiba, V. (2005). Student mobility in Europe: An academic, cultural and mental journey? Some conceptual reflections and empirical findings. *International Perspectives on Higher Education Research*, 3, 29-65.
- Papatsiba, V. (2006). Study abroad: the experience of cultural distance and proximity: French ERASMUS students. In: Byram, M. & Feng, A. (Eds.) *Reciprocal Adjustment by Host and Sojourning Groups: Mainland Chinese Students in Hong Kong*. Clevedon, Multilingual Matters.
- Polat, T. (2001). Avrupalılık bağlamında kültür boyutuyla yabancı dil. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi XIII*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayını, 29-40.
- Roche, J. (2005). *Fremdsprachenerwerb und Fremdsprachendidaktik*, UTB basics, A.Francke Verlag Tübingen und Basel.
- Sırok,K., Dermol,V., Rajh,A.J., Marjetic,D. & Sırca,N.T. (2007). *Socrates and Leonardo da Vinci in Slovenia: Impact of Socrates II and Leonardo da Vinci II programmes in Slovenia, 2000-2006*, Koper, University of Primorska,

- [Online]: <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/pdf/978-961-266-015-4a.pdf> adresinden 12 Mayıs 2011 tarihinde indirilmiştir.
- Tapan, N. (2006). Türkiye'de felsefenin kurumsallaşması, M. Günay (Ed.) *Felsefe Dizisi* (ss.312-319). İzmir: İlya İzmir Yayınevi
- Teichler, U. (2001). Changes of ERASMUS under the umbrella of SOCRATES. *Journal of Studies in International Education*, 5, 201-227.
- Teichler, U. & Jahr, V. (2001). Mobility during the course of study and after graduation. *European Journal of Education*, 36, 443-458.
- Teichler, U. (2004). Temporary study abroad: the life of ERASMUS students. *European Journal of Education*, 39, 395-408.
- Türk Ulusal Ajansı (2010). [Online]: <http://www.ua.gov.tr/index.cfm> adresinden 10 Mayıs 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Uysal, Ö. ve Şahin, Ö. (2008, Mayıs). *Yaşam boyu öğrenme programının bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencileri açısından değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi örneği*, VIII. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Vas, I. (2007). Das Eisenstädtische Modell des Fachsprachenunterrichts und seine Adaptierungsmöglichkeiten an der Károly-Eszterházy-Hochschule, *Germanistische Studien VI*, 263-272.
- Wicke, R. E. (1999). *Kontakte Knüpfen*, Fernstudieneinheit 9, Langenscheidt.
- Wordelmann, P. (2009). Berufliches Lernen im Ausland – Stand der Forschung und Desiderata an die Berufs- und Wirtschaftspädagogik, [Online]: www.bwpat.de/profil2 adresinden 8 Ekim 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Yağcı, E., Ekinçi, C., Burgaz, B., Kelecioğlu, H ve Ergene, T. (2007). Yurt dışına giden Hacettepe Üniversitesi ERASMUS öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 229-239,
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

